

УДК 004.738.1:021.1:004.777

Артур Струнгар,

провід. бібліотекар НБУВ

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ САЙТУ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЕФЕКТИВНОГО ІНСТРУМЕНТУ ВЗАЄМОДІЇ У ВЕБ-СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглянуто різні підходи й можливості для взаємодії з підрозділами нового інформаційного веб-середовища в контексті формування сайту бібліотеки.

Ключові слова: інформаційний простір, комунікації, технології, веб-сайт, wiki-портали, сайти, інтерфейс.

Розвиток інформаційних технологій є важливою рушійною силою, що впливає на формування інформаційного простору (далі – ІП). Згідно з Концепцією розвитку електронного урядування в Україні, на сьогодні одним із пріоритетів України є розвиток інформаційного суспільства, яке можна визначити як орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічного суспільства, у якому кожен громадянин має можливість створювати й накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, щоб дати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал для забезпечення особистого й суспільного розвитку і підвищення якості життя [1].

Проблема інформаційних потреб на сьогодні є основною для бібліотек і бібліотекознавства. У сучасних умовах створення і підтримка власних веб-сайтів стало одним з актуальних напрямів роботи бібліотеки. Веб-сайт є важливим елементом її образу, який може надати інформацію не лише про установу, послуги, що надає своїм користувачам, а й показати, наскільки ефективно відбувається освоєння нових інформаційних технологій. Формування інформаційної структури веб-сайту, який якісно й професійно відображав би роботу та імідж бібліотеки з її електронними ресурсами й послугами в мережі Інтернет, є актуальним і своєчасним напрямом у процесі розвитку сучасних бібліотек.

Особливостям упровадження і використання інтернет-технологій у повсякденній практиці бібліотек, а саме створенню нових інформаційних продуктів і послуг; розвитку електронних інформаційних

ресурсів (електронних бібліотек, баз даних і навігаторів); дослідженню програмно-апаратної реалізації цих завдань і розробці інструментарію орієнтації і професійної взаємодії в мережевому середовищі присвячені публікації О. Мар'їної, Т. Ярошенко, Т. Харибіна, М. Бурчик, Н. Соколової, Д. Фішера, Г. Харта, Лаурі та ін. Віддаючи належне проведеним дослідженням, слід також відзначити необхідність подальшого детального аналізу проблеми впровадження новітніх веб-додатків у діяльність бібліотечної сфери [2].

Метою статті є виявлення напрямів і перспектив формування інформаційної структури сайту бібліотеки як ефективного інструменту взаємодії у веб-середовищі.

Виконуючи основну бібліотечну функцію – зберігання, бібліотека в інформаційному середовищі є посередником між інформаційними ресурсами й користувачами інформації, оскільки відбирає, систематизує, зберігає і пропонує дані інформаційного масиву. При цьому бібліотеці необхідно шукати різні підходи й можливості для взаємодії з підрозділами нового інформаційно-освітнього середовища. Саме тому мережеві комунікації і технології вдало «вплітаються» в бібліотечну діяльність, охоплюють дедалі більше бібліотечних послуг і сервісів [3, с. 17–22].

Сайт бібліотеки – це її імідж в інформаційному просторі, і від того, як він представлений, безпосередньо судитимуть про неї. Тому, перш ніж приступити до його створення, потрібно відповісти на ряд важливих питань: для чого, з якою метою створюється сайт і який зміст відображається на сторінці? Головною відповіддю на всі ці питання стане вивчення потреб користувачів, з урахуванням яких вибудовуватимуться структура й наповнення сайту (або тематичного порталу). З його створенням будь-яка бібліотека переходить на якісно вищий рівень інформаційного обслуговування, розширюються функції, надається доступ до власних ресурсів (бібліотечних каталогів, баз даних та інших інформаційних матеріалів), розвивається ряд технологічних процесів [4].

Серед сучасних веб-сервісів можна назвати такі: системи керування контентом, портальні технології; mashup-додатки; RSS-формати; платформи створення форумів, сервіси створення анкет, тестів, вікторин, віртуальних читальних залів, виставок, екскурсій, турів, форумів, chat-обслуговування та collaborativebrowsing; crowd-sourcing-технології (позначка, wiki-портали, суспільства для визначення споживчого інсайту, user generated-конкурси, бази колективного досвіду, соціальні рекомендаційні системи, хештег), новітні соціальні медіа; сервіси хостингу. Важливим є питання ефективного керування контентом

веб-сайту. Рішенням такої ситуації є використання програмних комплексів керування контентом (contentmanagementsystem), наприклад системи LibCMS, що дає змогу будь-якому бібліотечному фахівцю, який має навички роботи в MS Word, наповнювати, оновлювати й редагувати сайт. Особливістю системи LibCMS є те, що спочатку вона створювалася як масштабне вирішення. Іншими словами, за її допомогою можна створювати як невеликі бібліотечні сайти, так і великі бібліотечно-інформаційні портали. У міру розвитку сайту трансформація відбувається за рахунок підключення нових модулів або розширення можливостей існуючих [5].

Прикладом розвитку портальних технологій є mashup-додатки, виникнення яких стало можливим з розвитком технологій Web 2.0. Технологічно Mashup є формою інтеграції, яка допомагає об'єднати технічні рішення і мови реалізації разом [4]. Він дає змогу створювати «гібридні» форми сайтів, порталів та інших технологічних рішень. Застосування mashup-додатків – нова можливість формування спільного, інтегрованого середовища (об'єднує ресурси, послуги, додатки тощо) різних учасників інформаційного суспільства. Іншою технологією, що може сприяти розвитку бібліотек у віртуальному середовищі, є RSS-канал – інтернет-ресурс у форматі RSS (realsimplesyndication), який також має назви RSS-стрічка, RSS-розсилка або RSS-feed. Це засіб комунікації, також технологія широкосмугового доступу в Інтернет. За допомогою RSS користувачеві надається короткий опис нової інформації, розміщеної на сайті. Крім того, існують спеціалізовані програми – RSS-агрегатори, які збирають і обробляють інформацію RSS-каналів [6]. Розвиток технологій Web 2.0 забезпечує широкі можливості «цифрового» майбутнього бібліотек. На зміну звичайним формам бібліотечно-інформаційного обслуговування, що здійснюється через веб-сайти бібліотек – МБА і ЕДД, ВДС, створюються відео та Skype-довідки, chat-обслуговування і collaborativebrowsing – технології, які засновані на соціальноорієнтованому програмному забезпеченні (CollaborationandSocialSoftware).

На основі co-browsing здійснюється передача файлів будь-якого типу, зокрема документів Word, PDF, ілюстрацій [7].

Широке коло можливостей електронного середовища відкривається в напрямі залучення користувача до інформаційних процесів бібліотек. Цікавим зарубіжним досвідом налагодження комунікаційної взаємодії з користувачем є «Фолксономія» – word-sourcing-технологія. Також визначається як socialtagging, usertagging, collaborativetagging, socialclassification, socialindexing – це практика спільного опису

інформації за допомогою довільно вибраних тегів [8]. Засноване на технології методики проектування систем Web 2.0 дає змогу користувачам самостійно додавати ключові слова (tagg) у записі електронного каталогу, беручи участь у створенні змістовного опису бібліотечних ресурсів.

Серед подібних wowd-soursing технологій, що пов'язують бібліотеку з користувачем, можна назвати [3]: wiki-портали, сайти, інтерфейс яких побудовано на принципах, що максимально полегшують можливість спільного створення і редагування єдиного контенту (документів, об'єктів, позначень, тегів) спеціалізованої FAQ (Frequently Asked Question) спільноти для виявлення споживчого інсайту: сервіси, у рамках яких будь-який відвідувач може висловити свою ідею, а інші відвідувачі – проголосувати за неї; user generated-конкурси, у яких користувачам пропонують розробити дизайн сайту, продукту, новий вид послуги тощо, що дає змогу не тільки отримати значну кількість свіжих ідей, а й створити потужний інформаційний привід, показати готовність бібліотеки до співпраці; бази колективного досвіду (Google, Answers.com), рекомендаційні системи (плагіни рекомендацій і посилань), які дають змогу демонструвати користувачам соціальних медіа думки інших відвідувачів, незважаючи на соціальний граф, автоматично збирати цікавий контент на сайті та хештег (hashtag); інструменти, що потребують пошуку будь-яких слів посилань тощо. Зазначені технології охоплюють широке коло питань, пов'язаних зі створенням спільнот, здатних проводити колективну аналітичну обробку інформації і створювати інформаційний продукт. Це досягається шляхом довіри до користувачів і залучення їх до поширення своїх ідей [4].

Новим серед можливостей налагодження комунікаційної взаємодії бібліотечної спільноти є використання новітніх соціальних мереж і блогів. Бібліотеки вже активно освоюють нові сервіси: заводять акаунти (облікові записи) в різних мережах та об'єднуються в їхніх межах в інтерактивні дискусійні групи й професійні спільноти. Вони використовують свою присутність у соціальних мережах для популяризації власних сервісів і ресурсів, активного спілкування з користувачами й залучення нових, а також для професійного спілкування [5].

Запропоновані «класичні» та «щойно народжені» технології слід брати до уваги бібліотекам для того, щоб вчасно зорієнтувати свій шлях у напрямі комунікаційної взаємодії бібліотек і спільноти.

Висновки:

1. Одним з важливих пріоритетів України є розвиток інформаційного високотехнологічного суспільства, у якому кожен громадянин має можливість створювати й накопичувати інформацію і знання, мати до них вільний доступ.

2. Надто важливим є вивчення потреб користувачів, з урахуванням яких вибудовуватимуться структура й наповнення сайту. Так, будь-яка бібліотека переходить на якісно вищий рівень інформаційного обслуговування, розширюються функції, надається доступ до власних ресурсів (бібліотечних каталогів, баз даних та інших інформаційних матеріалів), розвивається ряд технологічних процесів.

3. Широке коло можливостей бібліотек у різних соціальних мережах і об'єднуються в їхніх межах в інтерактивні дискусійні групи й професійні спільноти. Вони використовують свою присутність у соціальних мережах для популяризації власних сервісів і ресурсів, активного спілкування з користувачами й залучення нових, а також для професійного спілкування.

Список використаних джерел

1. Об одобрении Концепции развития электронного управления в Украине : Постановление Кабинета Министров Украины от 13 декаб. 2010 г. № 2250-р. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-p>. – Загл. с экрана.

2. *Марьина О. Ю.* Веб-технологии в библиотеках: новые возможности развития коммуникационной среды [Электронный ресурс] / О. Ю. Марьина. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua / portal/soc_gum/vkhdak/2012_36/36-2-03.pdf. – Загл. с экрана.

3. *Ярошенко Т. А.* Библиотека, библиотекари и пользователи библиотек в эпоху Веб 2.0: вызовы времени / Т. А. Ярошенко // Библ. планета. – 2011. – № 1. – С. 17–22.

4. *Харыбина Т. Н.* Создание библиотечного веб-сайта / Т. Н. Харыбина // Библиотека. – 2005. – № 4. – С. 44–45.

5. *Бурчик М. Л.* LibCMS эффективное средство для ведения сайта библиотеки [Электронный ресурс] / М. Л. Бурчик, Н. В. Соколова. – Режим доступа: <http://www.gpntb.ru/libcom9/disk/29.pdf>. – Загл. с экрана.

6. *Fichter D.* What Is a Mashup? [Electronic resource] / D. Fichter. – Mode

of access: www.infotoday.com/books/books/Engard-Sample-Chapter.pdf. – Title from the screen.

7. Научная электронная библиотека [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elibrary.ru/>. – Загл. с экрана.

8. *Lauree G. Hart Library 2.0: RSS Feeds Dynamic Uses for Special Libraries* [Electronic resource] / G. Hart. Lauree.– Mode of access: www.sla.org/pdfs/sla2007/hartrssfeeds.pdf. – Title from the screen.